

БЕЛАРУСКІ ЗВОН

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:

Вільня, Біскупская вул. 12.

Рэдакцыя адчынена: 12—2 штодня апрача
святочных дзён.

Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі
на адным баку паперы, з праўдзівым прозьвішчам
аўтара і адрэсам (для ведама Рэдакцыі). Няпры-
нятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата
надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана кожнага нумару 30 м.

Падпіска на 3 месяцы каштуе 400 м. (з даст. да хаты).

Цана абвестак: перад тэкстам 150 м., сярод тэксту 200 м.
і на апошняй старонцы 70 м. за радок пэтыту ў 1 шпальт.

Год I.

Вільня. Чацьвер, 29-га сьнежня 1921 г.

№ 25.

Не па дарозе.

Польскія спробы дэнацыяналізацыі беларусаў і перарабленьня іх на палякоў чырвонаю ніткаю круцяцца ўва ўсёй палітыцы, якую гаспадары палажэньня вядуць на беларускіх землях, хаця паны гэтыя відочна прырачаць усяму: прырачаць сваёй уласнай, бяз ніякага удзелу беларусаў устаноўленай, дзяржаўнай канстытуцыі, прырачаць некаторым з тых забавязаньняў, якія бралі на сябе нават пры падпісаньні Рыскага трактату і, нарэшце, прырачаць самой нормальнасьці жыцьця, усякаму здароваму сэнсу.

У Горадзеншчыне, напр., беларусам засталася толькі згуртавацца ў... дабрачынны гурток, бо іншыя спосабы арганізавацца немагчымы.

А дайшоўшы ў сэнсе палітычных правоў да торбы, ці-ж лёгка займацца філэнтропіяй?

Беларускія школы па вёсках ліквідуюцца нават тыя, якія й былі, а замест іх адпаведныя ўлады стараюцца накінуць нашаму сялянству школы польскія. Ідзе заўзятая барацьба, ачуняўшага ад нацыянальнага сну, нашага сярмяжнага народу за сваю нацыянальную школу, за права свае мовы ў ёй і бываюць здарэньні, што сялянства закладае прыватную школку бяз ведама школьных уладаў. У закладаных уладамі польскія школы насяленьне адмаўляецца пасылаць сваіх дзяцей і пры гэтым, ведама што, не абходзіцца бяз розных пастрахаў з боку адміністрацыі.

Відочныя спробы гвалтоўнае паліянізацыі напатыкаюцца на дружны адпор шэрых беларускіх масаў там, дзе сьвядомасьць іх пачала расьці. А пашырыць гэтую сьвядомасьць надта трудна, бо ні вуснае, ні друкованае слова беларускае свабодна ня можа дайсьці да народу. Замест гэтага слова туды бяз ніякага затрыманьня могуць вальціцца мільёны словаў імперыялістычна настроенай „Стражы Крэсвай“.

Цяжка жыць беларусу на сваёй роднай зямлі, прылучанай рыскім мірам да Польскай Рэспублікі.

А чым лягчэй яму на спрэчных землях Віленшчыны—ў гэтак праванай Сярэдняй Ліцьве?..

Руйнавалася мінулым летам у Горадзеншчыне коопэрацыя за тое, што ў ёй працавалі беларусы. Спробы руйнацыі яе заўважаюцца і ў Сярэдняй Ліцьве.

Хай толькі зложыцца дзе арганізацыя, моцная й карысная ня толькі аднаму насяленьню беларускаму, а ўсяму краю; як ёсьць, хай арга-

нізацыя гэта нават і не заікаецца аб нацыянальных справах і нацыянальнасьці сваіх працаўнікоў, як раптам і пад яе падкідаецца міна ў асобе якога-нібудзь прысланага з Варшавы пэ-пэ-эса, каб разарваць ды разваліць тое, што не аддае патрэбным некаму казённым польскім духам.

Мы маём на ўвазе цяжкі, хваравіты крызыс у мясцовым Віленскім Саюзе Коопэратываў. Гэтымі днямі крызыс гэты можа й будзе скончаны зьездам поўнамоцікаў Саюзу, але дасюль ён меў характар замаскаванай нацыянальнай барацьбы ў сярэдзіне цэнтральнага органу Саюзу Коопэратываў паміж увайшоўшым туды, (ўсяго толькі ў характары інструктара) варшаўскім пэ-пэ-эсам п. Вольскім і быўшаю Управаю Коопэрацыйнага Саюзу, якая мела ў сабе большасьць беларусаў; паміж іншым, некаторыя з іх вядомы нават сваім полёнофільствам.

Ніякай нацыянальнай палітыкай Управа Саюзу не займалася і з гэтага боку ніякім паном Вольскім яе нельга было „падсесьці“. Тады іх спрытны, ў варшаўскай палітычнай кузьні выкаваны, розум скіраваў сваю ўвагу на справы фармальныя, знайшоў там патрэбны дзеля задуманых мэтаў неакуратнасьці, прыдаў гэтым неакуратнасьцям, вядомым у практыцы не аднаго толькі Віл. С. Кооп., хзрактар амаль што крымінальны і, гэтак чынам, Управа Саюзу была звалена.

Гэтак прадстаўляецца ўся справа з боку. Фармальна яна перайшла ў суд і мы ня станем забягаць наперад, верачы ў бесстароннасьць і апалітычнасьць слугаў справядлівасьці—судзьдзяў, ня будзем праракаваць аб тым, што выйдзе з гэтае справы ў далейшым.

Што-б ні здарылася, аднак, мы не запомнім ніколі палітычных прычынаў паднятай п. Вольскім справы, якая лішні раз відавочна сьведчыць, што з панамі Вольскімі, як і з панамі Грабскімі, беларусам—не па дарозе.

Беларускі Календар

на 1922 г.

(КІРЫЛІЦАЙ)

Галоўны склад у „Беларускай Кнігарні“ (Вільня, Завальная, 7).

3-га студня 1922 г. ў 40-вы дзень сьмерці
вуч. Бел. Гімназіі

А. БАБКІНАЙ

адбудзецца а 10 г. ран. ў Сьв. Троіцкай царкве (Базыль-
янскія муры) ПАНІХІДА.

Запрашаюцца ўсе вучні гімназіі, а таксама ўсе тыя, хто знаў
нябожчыцу, каб разам з засмучэньнем памянуць сяброўку.

ВУЧНІ.

Ура-патрыёты за грошы.

Ад некаторага часу стала выходзіць у Вільні невялікая тыднёвая газета „Jednaść“. Па духу газэтка гэта была і ёсьць шчыра-польскай, але друкуецца яна макароністаю беларускаю моваю лацінскімі літарамі. Падпісвае яе п. Шышкоў.

Зусім нядаўна зьявілася на сьвет Божы і яшчэ адна ў беларускай мове газэтка—„Раніца“,—друкуецца грамадзянскай. Падпісвае яе п. Адамовіч. Як кажуць добрыя людзі, мае адрэдзіцца і трэцяя „беларуская“ газэтка—тыднёвік „Родная Страха“—грамадзянскай. Падпісвае яе будзе п. Бэкіш.

Нікому не сакрэт, што на выданьне газэт патрэбны грошы, якіх няма у п. п. Адамовічаў, Шышковых і Бэкішаў.

Але за тое ёсьць грошы ў п. Аляксюка,—не свае, разумеецца, а падараваныя...

І вось, выходзячы з палажэньня, што—дармоваму каню ў зубы не глядзяць, і што грошы ня пахнуць, мілая кампанія распачала сваю „літаратурную“ працу.

Чаго хочацца п. п. Аляксюком, Адамовічам, Шышковым, і Бэкішам?

Няўжо яны шчыра выгукваюць громкія лезунгі:

— „Далоў здраднікаў! Далоў шаптуноў Масквы і Бэрліна! Ня слухайце ворагаў беларускага народу—агітатараў проці выбараў.“

Мы зусім не баімося, што прачытаўшы такія словы, які-небудзь несьвядомы наш прасьцяк-селянін падумае яшчэ, чаго добрага, што ўсе мы беларусы, апрача аляксюкоўцаў, здраднікі бацькаўшчыны, ворагі свайго народу, шаптуны Масквы і Бэрліну.

Народ наш, хоць і маласьвядомы, усё-ж ведае, хто ёсьць здраднік і вораг бацькаўшчыны-Беларусі і чым шаптуном гэны палітычны шулер зьяўляецца ў сучасны момэнт.

Ён падасланы да нас тымі, хто хоча далучыць наш край да Польшчы, адарваўшы яго ад беларуска-літоўскіх земляў.

Аляксюкоўцам добра ведама, што ні літоўцы, ні беларусы, ні жыды, ні нават некаторыя з палякоў, — у Віленскім Сойме ня йдуць, бо Сойм гэты склікаецца з вядомай мэтай—зьявіць наш—няпольскі—край з Польшчай.

Добра ведаючы, які гэта будзе Віленскі Сойм і дзеля чаго ён склікаецца цяпер, паны аляксюкоўцы робяць ня добрую работу, памагаючы паляком далучыць нас да Польшчы.

Мо' гэта ня так? Быць можа вы, паночкі, маеце надзею правесці ў Сойм шмат сваіх паслоў, якія будуць змагацца за незалежнасьць нашага краю, за недалучэньне яго да Польшчы?

Відаць, што слабыя ў Вас надзеі на вялікі лік дэпутатаў у Віленскім Сойме, калі днём з агнём вы ня можаце знайсці патрэбных для свайго сьпіску кандыдатаў у Сойм.

Відаць, што ў Сойм вы ідзеце не дзеля таго, каб бараніць бацькаўшчыну-Беларусь ад ворагаў яе і стаяць за яе незалежнасьць і непадзельнасьць, а—наадварот,—каб яшчэ раз падкрэсьліць, што вы стаіце „на грунце польскай дзяржаўнасьці“, г. ё. што вы зракліся грунту й самае ідэі беларускай дзяржаўнасьці і прадаліся за грошы заклічым ворагам гэтай дзяржаўнасьці.

Для нас не сакрэт, што вы такія-ж польскія патрыёты, якімі ў Расеі былі Дубровіны, Крушаваны, Азэфы і ім падобныя, якія працавалі на карысьць царызму за грошы, якім імя—зраднікі-ліхадзеі.

Ідучы ў Віленскі Сойм, вы зусім ясна прадстаўляеце сабе, якую работу вы робіце: вы дабравольна дзеліце наш край уласнымі рукамі, ўзяўшы за гэта грошы.

Дык прызнайцеся, што вы не беларусы, а падрабляецеся—і то часова—пад беларусаў. Папраўдзе-ж вы—казённая польскія ура-патрыёты і робіце тое, што „прыказывае начальство“.

Польская апрацоўка коопэрацыі.

У „Gazecie Krajowej“ польскі коопэратар п. Вольскі прапануе стварэньне ў Віленскім Саюзе Коопэратываў асобных нацыянальных сэкцыяў. Зраўмела, што тады польская сэкцыя мела-б асабліваю прыхільнасьць польскай улады, а што польская ўлада небесстаронна пры будоўлі коопэрацыі даказываецца даклад віднага ўрадніка, быўшага „Цывільнага Упраўленьня Ўсходніх Земляў“ у часе окупацыі палякамі Меншчыны. Пароўскі—быўшы начальнік гаспадарчага аддзелу экспозытуры, а цяпер відны вураднік гдзесь у Варшаве, піша ў сваім дакладзе (глядзі № 42 газ. „Літва“ за 7. X. 1920 г.), гаворачы аб Цэнтральным Саюзе Спажывецкіх таварыстваў: „Старшынёй Управы К. Турчыновіч, сябрамі Управы: Пратас, Каган, Мацюшын, Ба-

Беларускае, Літоўскае і Жыдоўскае арганізаванае

раноўскі, Платонаў і Бэднаровіч... Як Управа, таксама і працаўнікі, галоўным чынам, рускія, што нічога супольнага ня маюць з краем і воража адносяцца да паліцыі... Прапазыцыя: Саюз, як такі, варта ў аснове цягнуць пад варункам захавання васьмі чаго: а) патрэбаваць у працягу 6 месяцаў выбараў ва ўсе Управы Коопэратываў, вылі пратаколаў сходаў, на якіх будуць рабіцца выбары павінны быць перасланы павятовым камісарам, якія іх перашлюць у акружны камісарыят. Мотывы: Управа гэтыя былі выбраны галоўным чынам у часе бальшавізму і маюць, дзеля гэтага, шмат дужа шкодных і воражых да нас элемэнтаў. Адначасна з трэбаваннем перавыбараў патрэбаваць: б) шчыльных пісьменных забавязаньняў з боку асобных коопэратываў, што яны хочучь належаць да Цэнтральнага Саюзу; в) за гэтым дасягнуць новых выбараў Управы Саюзу; г) старацца ліквідаваць Віленскі Аддзел, абмяжоўваючы, такім чынам, тэрыторыяльную дзейнасьць Саюзу граніцамі Менскай губэрні; д) зліквідаваць дзейнасьць інструктароў да выясьнення іх палітычнай „благанадзейнасьці“ і затым зьменшыць іх лічбу; е) пракантраляваць змест кніжнай маемасьці і патрэбаваць адмены русіфікатарскага характэру, які пэўна ён маець...

А гаворачы аб польскай коопэратыве „Аб'яднаньне“ п. Пароўскі піша: „... коопэратыва польская склалася праз злучэньне пяці асобных коопэратываў... Управа твораць: Петржак, Петржакова, Капчыцкі, Кажэнеўскі, Развадоўскі. Установа, якая ўва ўсякім выпадку, заслужае палагоджаньня, якога настаяльна трэбуець. Управа, ня глядзячы на найлепшыя імкненьні, не стаіць на высаце палажэньня, абавязковым зьяўляецца выбар энэргічнага профэсіянала-коопэратара. Абаротных коштаў у цяперашні час, амаль што, саўсім ня маець, Каса паказваець 150.000 савецкіх рублёў з рэалізацыяў, ад якіх пры сучаснама нізкім курсе — 8 за 100 — прымушана ўстрымавацца. Калі „Аб'яднаньне“ ня можаць дастаць ссуды ў разьмеры 200.000 марак, а таксама крэдыту ў Урадовых апровізацыйных складах, дык яно змушана, калі не на зьніштажэньне, дык на тое, што будзе ледзь дыхаць...“

А ў сваіх агульных увагах дакладчык кажа: „... Коопэратывы ў Менскім раёне бязмоўна маюць вялікае значэньне, карыстаюцца ўплывам сярод жыхароў і належна разумеюцца імі; дзеля гэтага, варта бяз сумлёўку гэта прыняць пад увагу, асыярожна зьніштажаючы тое, што нам воража, праводзячы іх аб'яднаньне з погляду гаспадарчага. Коопэратывы ідэі ўцямланы варажым да нас насяленьнем; тады як характар іх павінен быць апалітычным, у

даным выпадку, ён зьяўляецца воражым да нас.

Коопэратывы рух сярод польскага насяленьня непараўнана слабой і непараўнана менш арганізаваны. Вельмі трэба яго рабіць насильна і падтрымліваць. З гэтай мэтай пры Камісарыяце воражы трэба спачатку хаця-б часова, утварыць пасаду сэкрэтара коопэратывы, які спецыяльна гэтыя мэты меў-бы на ўвазе.

На сходзе коопэратывы „Аб'яднаньне“ 28 жніўня 1919 г. пастаноўлена арганізаваць польскі саюз спажывецкіх таварыстваў.

Значэньне гэтага Саюзу будзе карысным, калі яму даць адпаведныя кошты і даць магчымасьць зараз-жа арганізаваць справы, а коопэратывам даць патрэбныя тавары, асобныя коопэратывы стануць да яго ў большым ліку запісаванца і складуць рады неварожых нам арганізацыяў.

Створаны цяпер стан рэчаў трэба скарыстаць, з гэтай мэтай трэба даць ім для разьдзелу сярод жыхароў праз нашу апровізацыйную сэкцыю соль і газу, пасьля гэтага трэба ім даць ссуду на палепшаньне дзейнасьці.

На сабраньні шэфав сэкцыяў 19. IX. 1919 г. пастаноўлена выдаць ссуду саюзу часткаю прадуктамі, часткаю грашмі — паўмільёна марак.

Гэтай сумы само сабой недахватка, бо згодна майго абрахунку, Саюз, каб цывёрда стаць на ногі, павінен мець ня менш, як 3 мільёны грошай.

Паведамляю, што ў Менск няма дастаўкі сіл для працы і што на пасады прапанаваных мною кантраляроў трэба прыслаць адпаведных кандыдатаў...

Калі прыглядзецца да польскай працы ў Менску і параўнаць яе з такой самай працай цяпер у Віленшчыне, дык знойдзецца дужа многа сходнага. Пэўна, што і цяпер ёсьць падзел на „польскія“ і „няпольскія“ саюзы; плян зліквідаваньня „воражых“ коопэратываў; падтрымліваньне пазычкі і таварамі „польскіх“, рабленьне „насільна“ польскай коопэратывы, запрашэньне на „пасады“ адпаведных кантраляроў і г. д.

Менчук.

Што значаць „przedziatowe“ прадукты?

З першага пагляду іншым здаецца, што так званыя „przedziatowe“ прадукты: соль, цукер, газа толькі на тое і назначаны, каб раздаваць па картках па вызначаных з гары цэнах. К гэтаму пагляду шмат каго прывучылі бальшавікі ма-

напольнымі прадуктамі. У нас гэта сусім інакш. Нароўні з „przedziatowymi“ прадуктамі, у нас, у прыватным гандлі колькі хочучы прадаюцца па вялікіх цэнах у любым ліку тыя самыя прадукты. Сам Дзп. Апр. сваю соль, газу, цукер, аддае нявольніц коопэратывым установам але і прыватным асобам. Гэта відаць васьмі з якой табліцы:

Увага.	Лік.	Назоў прадукт.	№ № дак.	Дата.	Прозьвішчы.
кг.	116 ⁹⁵	цукер	252	IV	Кімэль.
кг.	15.370	газа	250	IV	Тамашэўскі.
кг.	119 ⁹⁷	цукер	230	IV	Кімэль.
кг.	8.172 ⁹⁴	газа	163	IV	Готфрыд.
кг.	860 ⁹⁶	шэрая соль	142	IV	Кавенюк.
кг.	103 ⁹⁸	газа	129	IV	Білялюкевіч.
кг.	1008 ⁹⁸	шэрая соль	126	IV	Крыўніцкі.
кг.	179.222	газа	111	III	Тамашэўскі.
кг.	900	белая соль	106	III	Готфрыд.
кг.	2260 ⁹⁸	чорная соль	697	III	Крыўніцкі.
кг.	318 ⁹⁸	белая соль	682	III	Пучка.
кг.	600	чарная соль	681	III	Іваноўскі.
кг.	330 ⁹⁶	чарная соль	673	III	Шалькевіч.
кг.	822 ⁹⁶	чарная соль	665	III	Янушкевіч.
кг.	300	чарная соль	664	III	Багдановіч.

З гэтае таблічкі відаць, што Дэпартамент Апровізацыі раздаваў соль, цукер і газу, налева і направа, саўсім не абавязваючы прыватных асоб прадаваць гэтыя прадукты па цэнах танных. Наадварот, Дэпартамент Апровізацыі ведаў з кім ён маець дзела і тое, што гэтыя „przedziatowe“ прадукты будуць прададзены прыватнымі гандлярамі па цэнах якнайбольшэйшых.

Чытаючы у „Gazecie Krajowej“ нападкі на Коопэратыву ў асобе Віленскага Саюзу Коопэратываў, што ён, як быццам, прадаў цукер, калі мець на ўвазе, што і сам Дэпартамент прадаваў прыватным асобам цукер, не даведваючыся пасьля ад іх, што яны з цукрам рабілі, дык кідаецца ў вочы нейкая староннасьць ў адносінах да гэтага Саюзу. Дзіўнымі здаюцца таксама напады на значныя налічэньні, робленьня Саюзам, калі Урадам С. Л. саўсім не рэгулюецца налічэньне на тавары, навет выдадзеныя Дэпартаментам Апровізацыі прыватным асобам.

Спажывец.

Пісьмо ў Рэдакцыю.

Шаноўны Грамадзянін Рэдактар!

У „Gazecie Krajowej“ было зьмешчана шмат матар'ялу п. Вольскага і Ко аб абвінавачаньні Управы Віленскага Саюзу Коопэратываў у неправільных дзейнасьцях. Друкуючы гэты матар'ял „Gazeta Krajowa“ ў першых парах значна, што яна адкрыець свае страніцы і для зьмешчання адветнага матар'ялу органаў Саюзу і тых асоб, якія абвінавачваюцца. 17 сьнежня г. г. мной быў пасланы ліст у „Gazetu Krajowu“ пад назвай: „O martwych duszach“, але дагэтуль ён не зьявіўся. 19 сьнежня г. г. мной быў пасланы другі ліст пад назвай: „Proszę o głos“, які, ня глядзячы на тое, што быў пасланы пазьней, ужо зьявіўся. Відочна, што гэта газэта друкуець мой матар'ял тэндэнцыйна, выбіраючы той, што не падабаецца, бо ў лісьце: „O martwych duszach“ гаворыцца аб Цэнтралі Таварыстваў Ральніча-Гандлёвых.

Прашу шаноўную газэту не адмовіць, дзеля высвятленьня праўды, надрукаваць да гэтага далучаны ліст, якога ня друкуе „Gazeta Krajowa“.

Быўшы сябра Управы Віленскага Саюзу Коопэратываў

Станіслаў Чыжэўскі.

27. XII. 1921.

Аб „памёршых душах“.

Ліст, які быў паданы да Рэдакцыі „Gazety Krajowej“.

Прыгожа старацца аб „чыстату“ коопэратывы і дабівацца выкараненьня плевелаў на гэтай ніве, калі такія існуюць. Аднак дрэнна бываець, калі лёгкадушнасьць, ці злая воля начынае справу перакручваць, надаючы фактам фальшывае асьвятленьне, альбо падаючы за факты заявы, якія патрабуюць спраўджаньня. Такага даказу вымагаюць даныя ў запісцы „памёршых душах“ ў № 263 „Gazety Krajowej“, паданыя п. п. Вольскім, Цыбулькай і Штангэ.

А перад усім, дзеля гэтага, аб так званых «няіснуючых» коопэратывах, для якіх Віленскі Саюз Коопэратываў адтрымліваў ад Дэпартаменту Апровізацыі белы цукер. Ідзець аб тое, што фактычна шмат высковых коопэратываў часта, дзякуючы недахватку тавараў, па пэўны, большы, ці меншы час, заміраюць, не ліквідуючы, аднак, сваіх справаў і чакаючы прыбыцьця тавараў, каб аднавіць працу. Ведаюць аб гэтым запраўдныя

Ўлад. Д. Гутоўскі.

Сурдут і сярмяга

Драматычны абраз з песьнямі і танцамі ў 3 актах.

(Пераклад з польскага).

Сьпевы ў перакладзе Наталкі Арсеньневай.

А С О Б Ы:

1. Янка Пыхала, багаты селянін.
2. Магда яго жонка
3. Алеся, іх дачка
4. Рыгор, сусед Янкі
5. Агата, яго жонка
6. Тамаш, іх сын.
7. Мацей, брат Янкі.
8. Каспар, гаспадар.
9. Пранцішак Пыхальскі, сын Янкі Пыхалы, адвакат у Варшаве.
10. Карусь
11. Адварды } прыяцелі Пранцішка.
12. Зыгмунт }
13. Пан Сельскі, капіталісты.
14. Якуб, слуга Пранцішка.

Сяляне—сялянкі—хляпцы—дзяўчаты.

(Рэч дзеецца ў I і III акце на вёсцы, ў II акце ў горадзе).

А К Т І.

(Сцэна прадстаўляе хату багатага гаспадара: двое дзьвярэй, вакно, стол, столікі, крэслы; на сталох яда і выпіўка. Як адчыняецца заслона, некалькі пар танцуе лявоніху).

Зьява I.

Янка—Магда—Алеся—Рыгор—Агата—Тамаш, Каспар—сяляне—сялянкі, хлопцы, дзяўчаты—музыканты.

Каспар (затрымаўшыся перад музыкаю, сьпявае)

Грайце гучна, рэжце вуха,
Дадавайце йскрыпкай духа,
Гэй вы, хлопцы, далей жвава,
Ногі ўлева, ногі ўправа! у га!

Ўсе (паўтараюць апошнія два радкі).

Тамаш (які танцуе з Алесяю, становіцца).

Калі матка гаспадарыня,
І дачка тады ня згіне,
Калі-ж матка жыць ня ўмее
І дачушка, бач, дурэе... У-га!

Ўсе (як вышэй).

Рыгор (паднімае чарку).

Болей песьняў, болей сьмеху,
На забаву, на пацеху...
Падымаю я кілішак,—
Хай жыве у нас Пранцішак! У-га!

Ўсе (як вышэй).

Каспар (выступае з чаркаю).

Хто захоча—пачастую,
Бяры чарку няпустую!

Гэй-жа! Пійма сябры-госьці,
Не марнуйма маладосьці!

Ўсе (паднімаючы чаркі).
Разам пійма сябры-госьці,
Не марнуйма маладосьці.
(І адкідаюць шапкі ўгару).

Мацей (уваходзіць). Пахвалены ў хату, што-ж гэта такое тутака?

Янка. На векі. Прывітай мяне, братка! Сягоньня дзень св. Пранцішка, імяны майго Пранчэка, што жыве ў Варшаве, дык васьмі на гэту памятку забяўлемся п'ём і пяём, каб яму штораз лепш усё паводзілася.

Мацей (адсоўваючыся). Я тут піць ня буду, бо няма за каго! Вы аб ім памятаеце, а ён?

Янка (ўстрывожаны). Ужо-ж, мой браце, не маракуй, што аб нас не памятае; мабыць, ня мае часу, бо пры яго заняцьці не заўсёды знойдзецца час на пісаньне.

Рыгор. Ну, вядома, каб я так здароў быў.

Мацей. Я заўсёды казаў, што гэта вялікая адукацыя, дык і сабацы на буду не спатрэбіцца, няхай навучыцца чытаць і думаць пабожаму, дык і хо-піць дзеля гаспадарскага дзіцяці.

Рыгор. Гэта-ж ведама, каб я так здароў быў, што хопіць. Мой Тамаш, возьмем напрыклад, і чытае і піша, і ў полі добра працуе.

Янка. А ці-ж гэта ня міла чалавеку, калі яго дзіця столькі навучыцца, што можа сабе жыць, як наш пан, а з другімі панамі абыходзіцца запанібрата? А мы што? Трэба нізка кланяцца і пры дзьвях чакаць. Ужо я гэтага зусім не шкадую!

кооператары, ведае аб гэтым хіба і Дэпартамент Апровізацыі, які пры выдачы цукру, аб якім ідзе гутарка, спраўджаў, можа тыя, альбо іншыя кооператывы, пералічаныя ў спіску зліквідаваных. На спісках кооператываў прадстаўленых да Дэпартаменту ёсць такі надпіс Дарэктара Дэпартаменту Апровізацыі: «Аддзел Разьдзельчы. Пасля точнага спраўджаньня далучанага спіску кооператываў можна выдаць па 5 пудоў цукру на кожны вясковы кооператыву з варункам, што адпаведныя п. п. павятовыя рэфэрэнты будуць паінформаваны аб гэтай транзакцыі і абавязаны сьцісла праантэляваць раздачу на месцы. Да п. п. рэфэрэнтаў выстасаваць адпаведныя распараджэньні. 31, VIII, 1921 г.»

Ні ў якім выпадку гэтак сама ня могуць быць палічаны за «памёршых душы» кооператывы, што знаходзяцца ў нейтральным поясе, альбо за дэмаркацыйнай лініяй, якія пасылаюць сваіх поўнамоцнікаў па закупы да Вільні. Ня можна гэтак сама даглядаць чагось «вартага кары» ў гэтым, за што павінны былі-б адказваць вінаватыя ў продажы тавараў такім кооператывам за фронтам, як і адтрымліваньне тавараў для кооператываў «сьпячых», якія ў кожнай хвіліне могуць аджыць і свайго надзелу справядліва дамагацца, не становіць «маннаполю» Віленскага Саюзу Кооператываў, а практыкуецца гэтак сама і іншымі сроднымі арганізацыямі, напрыклад Цэнтралі Сельска-Гаспадарчых Таварыстваў (Св. Юраўскі. 31).

У спіску 34 таварыстваў, для якіх Цэнтралі гэтая адтрымліваецца тавары з Д-ту Апровізацыі (аб чым перыядычна друкуецца ў часопісах), фігуруецца цэлы чарод кооператываў ў мясцовасьцях пазад фронтных, альбо так званых кооператываў «няіснуючых», якія фігуруюць па спіску п. п. Вольскага і Ко.

Для пацьвярджэньня пералічым кооператывы ў мясцовасьцях, якія абслужаваюцца праз абодва Саюзы, а панам Вольскім і Ко пастаўленых пад знак пытаньня ў адносінах да Віленскага Саюзу Кооператываў. А дзеля гэтага (аўтарэма ўвагі аўтараў «рэвалюцыяў»):

№ п. п. райкавы.	Назоў таварыства.	
3	Граўжыскае.	Ня існуе.
4	Шырвінцкае.	За дэмарк лін.
7	Малыцкае.	" " "
10	Дубінкоўскае.	" " "
11	Янішкае.	У нейтр. поясе
33	Астравецкае.	Ня існуе.
35	Міхалішкае.	" "
39	Цудзенішкае.	" "
47	Табарышкае.	" "
51	Гедройцкае.	У нейтр. поясе
52	Падбродзкае.	Ня існуе.

Нарэшце ў лік «памёршых душаў» п. п. Вольскі і Ко залучылі, напрыклад, кооператывы:

1. Тургельскую
2. Варнянскую
3. Рэшанскую

(аб іншых, пакуль што, не гаворым), аб істнаваньні якіх самі добра ведаюць.

Усе трынаццаць, пералічаных тут, кооператываў выразна фігуруюць па спіску Цэнтралі Таварыстваў Сельска-Гаспадарчых (пры агульнай лічбе 34) і гэтак сама, як у адносінах да Віленскага Саюзу Кооператываў, Дэпартамент Апровізацыі пры выдаваньні Цэнтралі тавараў спраўджаецца гэты спісак і нічога ня маець проціў зафронтных і «сьпячых» кооператываў, пасколькі гэтакія заходзяць скарыстаць са сваіх правоў. Ясна, што сэнасацыйны спосаб паданьня спіску так званых «памёршых душаў» саўсім не адказвае істотце справы і за даказ «вартай кары» дзейнасьці Віленскага Саюзу Кооператываў служыць ня можа.

Ня можна, гэтак сама, закідаць ў віну і Цэнтралі Сельска-Гаспадарчых Т-ваў, толькі таму, што ў спісках яе ёсць кооператывы, якія цяпер ня існуюць, бо ніводзін Саюз, працуючы на вёсцы, ня можа быць гарантваным, што ў спісках яго сяброў няма «сьпячых» альбо «памёршых душ».

Ліквідацыя таварыства адбываецца дарогай паказанай ў статуте т-ва, а выключыць з Саюзу незліквідаванага таварыства, паводлуг правоў і статуту, Управа Саюзу ня мае права, гэта права належыць толькі Зьезду Поўнамоцнікаў.

Аб «памёршых душах» і «сьпячых» кооператывах, якія ёсць ня толькі ў Віленскім Саюзе Коопэр., але і ў Цэнтралі Сельска-Гаспадарчых Таварыстваў, ведаў быўшы інструктар В. С. К. Цыбулька, бо гэтыя т-вы знаходзяцца ў яго раёне і п. Цыбулька меў магчымасьць і павінен быў на гэта зьвярнуць увагу Управы Саюзу.

Дзіўна толькі, чаму п. Цыбулька, выступаючы са спіскам «памёршых душаў» ў В. С. К., нічога не успамінае аб тым, што тыя самыя «памёршыя душы» фігуруюць і ў Цэнтралі Сельска-Гаспадарчых Таварыстваў, аб чым ён добра ведае, але маўчыць...

Чыжэўскі.

17 сьнежня 1921.
г. Вільня.

З ПРЭСЫ.

ДЭКЛЯРАЦЫЯ ЛІТОЎСКАГА ЎРАДУ.

Ковенская газета „Вольная Литва“ (№ 93 за 19. XII. 1921.) зьмясьціла дэкларацыю аб Віленскім Сойме, агалашаную ў Устаноўчым Сойме Літоўскай Рэспублікі прэм’ер-міністрам К. Грынюсам 17 сьнежня г. г.

Нумар „Вольная Литва“ трапіў у нашу Рэдакцыю моцна пацёртым і некалькі радкоў дэкларацыі не хапае. Аднак тыя месцы, дзе гаворыцца непасрэдна аб Віленшчыне і беларускім народзе засталіся цэлымі і гэтыя а таксама й іншыя цікавыя месцы падаем да ведама нашых чытачоў.

„Тэрыторыя Ўсходняй Літвы, — гаворыцца, паміж іншым, у дэкларацыі, — складаючы трэцюю частку дзяржавы будзе прымаць учасьце ў арганізацыі і кіраўніцтве, роўна з іншымі абласьцямі ў Сойме Літоўскай Рэспублікі і агульным Урадзе.

Ўсход Літвы павінен адтрымаць мясцовую аўтаномію з сваім Соймам у Вільні. Віленскі аўтаномны Сойм будзе выдаваць свае законы па пытаньнях, што датычаць ужываньня мясцовых моваў, школьных, рэлігійных і культурных патрэбаў, мясцовых судоў, мясцовай гаспадаркі і іншых пытаньняў, якія будуць яму вызначаны агульным Дзяржаўным Соймам.

Агульнаму Сойму Літоўскай Рэспублікі і агульнаму з Ўсходняй Літвой Ураду, ў якім на агульных асновах будуць і прадстаўнікі аўтаномнай тэрыторыі, належаць будучы тыя справы, без якіх дзяржаве было-б трудна абараніць сваю незалежнасьць, як: загранічныя справы, абвясчэньне вайны і заключэньне міру, агульная армія, агульны ўсёй дзяржаве фінансы і маёмасьці, пагранічныя мытніцы, чугункі, якія маюць агульна-дзяржаўнае значэньне, Вярхоўны Судовы Трыбунал, агульныя соцыяльныя рэформы.

У арганізаванай гэтакім чынам Літоўскай Дэмакратычнай Рэспубліцы ня будзе месца нацыянальным і рэлігійным прыгнячэньням і парушэньню грамадзянскіх правоў.

Нашыя браты, якія на гістарычным шляху аддаліліся ад нас сваёю моваю й культураю і прысвоілі гэтакія ад палякоў, могуць быць спакойнымі і пэўнымі, што іхныя правы будучы шанавацца. Іхныя матар’яльныя й духоўныя інтарэсы будучы абаронены агульным Дзяржаўным Соймам і аўтаномным Віленскім Соймам. Іхныя школьныя і рэлігійныя інтарэсы будучы імі самымі арганізаваныя і забясьпечаныя ў іхных культурна-аўтаномных інстытуцыях.

Беларускі народ, з якім літоўцы мірна жылі сотні гадоў, можа быць пэўным, што ў Літоўскай Рэспубліцы будучы абаронены яго мова, культура і рэлігія. Пад забясьпекаю Дзяржавы пытаньні гэтыя будучы пакінены ў веданьні культурна-аўтаномных інстытуцыяў.

Заселеная беларусамі й іх потам аблітая зямля дастанецца ім, а не чужаземным колёністам.

Літоўскія грамадзяне жыдоўскай нацыянальнасьці маюць дзейнае дачыненне да дзяржаўнага будаўніцтва і арганізацыі і карыстаюцца шырокімі правамі. Так і іх аднадумцы, што жывуць ува Ўсходняй Ліцьве, могуць з поўнаю вераю чакаць тае гадзіны, калі ўвесь іх край злучыцца з намі ў Незалежную Літоўскую Рэспубліку. Жыдоўская мова, рэлігія й культура будучы шанавацца, іхныя аўтаномныя інстытуцыі будучы пад дзяржаўнай забясьпекаю, іхныя культурныя патрэбы

будучы задавальняцца праз іх арганізацыі пры падтрыманьні Дзяржавы.

Усе гэтыя прынцыпы і правы будучы прытарноўвацца й да іншых нацыянальных меншасьцяў...

Аб адносінах да Польшчы дэкларацыя гаворыць гэтак:

„Калі агульнымі высілкамі ўлада Польшчы будзе змушана адмовіцца ад якіх-бы там ні было пакусаў на незалежнасьць Літоўскай Рэспублікі і паміж гэтымі дзяржавамі будучы устаноўлены справядлівыя граніцы, Літоўская Рэспубліка ўвайдзе ў добрыя суседзкія зносіны з Польшчаю“...

У дэкларацыі сказана, што арганізаваныя палыкамі выбары ў Віленскі Сойм ня могуць быць прызнаны Літоўскаю Рэспублікаю.

ЖЫДЫ У КООПЭРАЦЫІ.

Адкрытае пісьмо да Рэдактара «Gazety Krajowej».

Грамадзянін Г. Мэламэд выступіў у № 274 «Gazety Krajowej» з цікавым пісьмом з прычыны цяжкага крызысу ў Краёвай Коопэрацыі, выкліканага далека ня чыста-фармальнымі заганамі ў ёй, а нейкімі закуліснымі інтрыгамі злосных асобаў, як відаць назарок у Віленскі Саюз Коопэратываў увайшоўшых; шчыра - грамадзянскае выступленьне п. Г. Мэламэда падаем у перакладзе да ведама нашых чытачоў, ня могуць ня выказаць моцнага здзіўленьня, якое выклікае, аднабокасьць, занятая ў гэтай усёй справе паважанаю польскаю «Gaz. Kł.».

Шаноўны Рэдактар!

Вось ужо другі тыдзень праходзіць, як на старонках Вашай газеты вядзецца кампанія проціў Віленскага Саюзу кооператываў. Дазвольце і мне, чалавеку, які працуе ў краёвым коопэрацыйным руху, ваказацца ў гэтай справе.

Справа аб неправільнай дзейнасьці аддзельных асоб быўшай Управы Віленскага Саюзу Кооператываў, аддадзена суду; будзем-жа спакойна чакаць вынікаў расьледаваньня суда. Затое справу Віленскага Саюзу Кооператываў трэба высвятліць неадкладна збоку грамадзянскага і тутакж мімаволі рэдакцыя здзіўленьні з прычыны тае пазыцыі якую заняла Ваша газета. У газетнай стацыі, адчынёўшай кампанію, Вы зазначылі, што кампанія ня будзе мець характару нацыянальнага „ў разе сьцьвярджэньня віны асобных людзі — будучы усунуты, а інстытуцыя далей будзе расьціваць“. Залатыя словы, — але, на жаль, забытыя ўжо назаўтра, кампанія скіроўваецца на іншы шлях і чым далей, тым болей расходзіцца Ваша газета з гэтымі словамі: ці-ж не ясна, што кампанія проціў Рады Саюзу, Рэвізыйнай Камісіі і навага складу Кіраўнічае Камісіі скірована ўжо проціў самога Саюзу і, пазвольце сказаць, проціў Краёвай Коопэрацыі? Бо разьвіцьцё Віленскага

Выдаў грошай даволі, аднак не шкадую каб толькі выдадукаваць на вялікага пана.

Мацей. Так, цяпер ён вялікім панам. Мае чым задавацца. Але я сябе да радні з ім не залічаю. Я мужык з крыві і касьцей, а ён? Даруй Божа, навет прозьвішча свайго стыдаецца, што дзед і прадзед з гордасьцяй і пашанай насілі. О, Божа, дзякую Табе, што мяне ня скусіў да адукоўваньня маіх дзяцей.

Янка (штораз, больш незадаволены). Эх, што ты гаворыш. Яму так трэба было. Ну... вялікая рэч, ці Пыхала, ці Пыхальскі, ці як яго там. Заўсёды ён той самы наш Пранук.

Мацей. Ой, ня той самы, ня той самы.

Рыгор. Гэта-ж ведама, каб я так здароў быў.

Янка (як вышэй). Хаця-ж, аб чым тут гутарыць, я на тое працаваў, каб ён ня быў такім мужыком як я, праз што Алеся ня можа быць паняй, і дастаць гэткага мужа, што называецца.

Рыгор. Нашто далей, напрыклад мой Тамаш?

Мацей. Схавайся Рыгор з сваім Тамашом, бо Янку зусім у галаве перакруцілася! Не Тамаш яму ў галаве, а нейкі пісарок.

Янка (абурывышыся). Яшчэ чаго, хацеў-бы, каб я Алеся за нейкага там пісарчука аддаў. Навет Пранук на гэта не згадзіўся-б. Ён за тым будзе, каб яна вышла за такога багатага, як наш пан.

Мацей. Дарэмна, Рыгорка, насіўся з думкай ажаніць свайго Тамаша з Алесяй.

Рыгор. А ўжо-ж відаць, каб я так здароў быў.

Мацей. Ой, Янка, каб цябе Бог не пакараў, бо ты штораз, дык усё больш гонару набіраешся,

а хутка можа і сам зрачэцца свайго гнязда. Але гэтага я не хацеў-бы дачакаць.

Янка. Кожнаму можна рабіць, што яму падабаецца і кожны сам за сябе адказвае. Я другіх ня вучу, але не хачу, каб іншыя мяне вучылі! Сярдуе, што Пранук не хацеў прыняць да сябе яго Стасюка.

Мацей. Лепш думаць, як дарэмна гутарыць, але яшчэ прыйдзе час, што пашкадуеш таго, што робіш.

Магда (падыходзячы). Што за спрэчка йшоў? Каб вам стыдна было!

Янка (я. в.). Бо, ведаеце, яму Пранук сольлю ў ваччу!

Магда. Аб чым тут гутарыць? Зрабіў ты, што хацеў, чакай цяпер рэшты. Я за гэта таксама ня бралася. Упёрся, цяпер пацяйсяйся, а калі маеш суседзяў у свайй хаце, дык трэба палюдзку абходзіцца, каб памяталі, што былі ў нас (адцягвае Янку на бок. Мацей і Рыгор лучацца з іншымі, Агата засынае на лаве. Пакрысе пачынаюць расходзіцца).

Тамаш (выходзіць з Алесяй на перад сцэны). Ну, як-жа, Алеся? Адказвай, ня стыдаючыся, любіш мяне, ці ня любіш?

Алеся (скубе хвартушок). Ужо-ж, ня гневаючы Бога, жадала-б лепш цябе, як іншага, бо ты най-больш да людзей падобны — як кажуць і да танцу і да ражанцу.

Ведаеш, ці не, Што люблю цябе? Бачыш, кожна з нас, Як надойдзе час, Сэрца аддае...

Калі-ж пройдзе слух, Што ты малец-зух, Ці ты брат, ці сват — Кожны табе рад, Любі хоць за двух...

Ты спытай мяне, Не скажу я: не... Сьмеласьці няма, А шапну і я, Што люблю цябе!

Тамаш.

Ой, Алеся, ой галубка, Дзякую табе, Што на просьбы мае, любка, Не сказала: „не“.

Алеся (вырываючыся). Бойся Бога, Тамашка, не прыдзісайся гэтак, бо ўсе бачаць.

Тамаш. Няхай сабе бачаць, яны не забароняць мне цябе кахаць.

Алеся. Яшчэ нічога не гавары, бо няведама, што скажа тата, ён заўсёды чагось хоча іншага, на што мама не згаджаецца, бо кажа, што вясковая дзяўчына, толькі тады будзе шчаслівай, калі выйдзе замуж за вясковага хлапца, каторага палюбіць, і мае рацыю.

Тамаш. А разумеецца, толькі за вясковага.

Алеся. Татка заўсёды кажа, што наш Пранук цяпер такім вялікім панам стаўся, як наш пан у дварэ. Засядае ён разам з панамі і ажэнціцца пэўна з нейкай багатай паненкай, дык і я, абы за каго не магу выйсьці замуж.

Саюзу Коопэратываў ня ёсьць зьявішчам выпадковым: паміма ўсякіх недахваткаў яго, ён ёсьць Коопэратывнай Крабвай Арганізацыяй і яго пагібель была-б пагібельлю для некалькіх дзесяткаў цяперашніх коопэратываў, якія ў будучыні запраўды могуць перастаць існаваць. Кампанія можаць давясці да таго, што яны стануць „няжывымі душама“. То-ж кожны коопэратыв, ёсьць раней за ўсё інстытуцыяй эканамічнай і такі паход нясець за сабой банкруцтва і зьліквідаваньне дзесяткаў коопэратываў, не гаворачы ўжо аб іх Саюзе.

Можаць быць Вы не маглі гэтага угледзець, стоячы здалёк ад коопэратывага руху; але як Рэдактар палітычнай газэты, не маглі ні ў якім выпадку праглядзець стараны грамадзянскай і нацыянальнай усей кампаніі. Мала сказаць, што няма нацыянальнай падкладкі, што кампанія вядзецца ў імя сьвятой праўды. Угледзімся ў дзела. У № 264 „Gazety Krajowej“ за 2 сьнежня Вы зьявілі асабовы склад Кіраўнічае Камісіі В. С. К., гэі Камісіі, якая павінна давясці да скліканьня Саюзнага Зьезду і паправіць абмылкі быўшае Управы. Усё гэта людзі, якія нічога супольнага з быўшай Управой Саюзу ня маюць. Можна было-б спадзявацца, што гэта Камісія знайдзець у Вашай газэце ўсякую дапамогу і падтрыманьне. Тым часам да прозьвішчаў сяброў Камісіі дададзены дадаткі, памяшчэньне якіх ня робіць чэсьці рэдактару. „Сэкрэтар Беларускага Камітэту—вучыцель Беларускай гімназіі“, „б. рускай офіцэр“, кіраўнік Коопэратывы „Труженік“ і „Oswobodzenie“. Ня мне вучыць польскай мове,—але дзеля чаго не „Pracownik“ і „Oswobodzenie“? Абедзьве коопэратывы—жыдоўскія, і як-бы іх ні назваць ня зробіцца з-за гэтага ні польскімі, ні расейскімі.

Аднак усё гэта драбязя; праойдем да самой справы. Віленскі Саюз Коопэратываў ёсьць інстытуцыя беларуская. За такую мы ўсе яе лічым і такой яна сапраўды была. Сярод коопэраванага ў Саюз народу, большасьць—беларусы. Управа была таксама беларускаю. Калі Вы лічыце, гэта ненормальным, дык палічце, колькі ёсьць непалакоў у Саюзных арганізацыях краю, якія называюць сябе польскімі. Жыдоўскія коопэратывы ўходзілі ў контакт з Віленскім Саюзам ня з любасці к беларусам, а дзеля таго, што гэта быў для нас адзіны нэўтральны прытулак. Ня было тут пазнанскай бульбы (гэта справа з пункту гледжаньня коопэрацыі ёсьць шмат горшай, чым абмылкі Саюзу), няма тут „хрысціянскіх“ статуэтаў і д. г. п. Можна быць беларусы зьмяняць свой воблік пры зьмене варункаў—бо географія і гісторыя гэта цяпер найбольш зьменныя навукі,—тады разойдземся з імі. Быў-бы гэта ня першы і не апошні выпадак... Але сягоньня справа стаіць так, як вышэй сказана. Падзел коопэрацыі па нацыянальнасьцях—гэта зьявішча нездаровае, але мусім гэта зьявішча прызнаць.

Ня можна лячыць хваробу няпрызнаньнем яе.

Гэтымі днямі ў Вашай газэце гаварылася і аб злучэньні Саюзаў. Справа гэтая дужа важна і на часе. Але ці ня ясна нам, што акурат гэта кампанія выкапала паміж Саюзамі прорву, якую засыпаць трэба будзе можа быць у працягу доўгіх год. У праектаванай свадзьбе Віленскі Саюз Коопэратываў быў дужа пажаданай нявестай,—але ня можна апляваць, зьбіць нявесту і пасля даказаць, што робіцца гэта ў цэлях шыбкага шчаслівага вянца. А мы шчыра спадзяваліся, што супольная праца ў коопэрацыі зробіць пачатак саўмеснаму жыцьцю народаў, што насяляюць наш край. З погляду, як на свае ідэі, таксама і практычнае выкананьне іх, коопэрацыя магла ўзяць на сябе ролю мірнага авангарду, магла дапамагчы так патрэбнаму ўціхамірэнню цэлага мора нацыянальных раздораў. Так мы думалі і васьм кампанія, якая вядзецца на старніцах „Gazety Krajowej“ можа давясці да пагібелі гэтыя надзеі.

Яшчэ пару слоў аб нацыянальным стане гэтай кампаніі. Роўнасьць нацыянальную, з каторай на словах цяпер ніхто не спрачаецца, мы разумеем не як індыўідуальную роўнасьць аддзельных асоб, але як роўнасьць аб'яднаньняў нацыянальных, роўнасьць, як у адносінах да прывілеяў, што ад Ураду адтрымліваюцца, так і ў адносінах да рэпрэсіяў за чыннасьць, што законам караецца. Жыцьцё нацыяў праяўляецца ў наш час у арганізаванай дэмакратыі, толькі такая роўнасьць маець цану і значэньне. Ад вас, палікоў, каторыя яшчэ так нядаўна стаялі з намі ў радок уцісканых, мелі мы права спадзявацца ў гэтай справе такту і добрай волі. Калі кола гісторыі павярнулася, калі Вам усмяхнулася шчасьце, не павінны ігнараваць у нас таго імкненьня к вольнасьці, за якую ўчора самі бароліся.

Прывеце, Пана, завярэньне аб маеі пашане разам з шчырым жаданьнем, каб „Gazeta Krajowa“ стала сапраўды краёвай, каб няўдачнае выступленьне яе ў коопэрацыі было апошнім у гэтым родзе.

Г. Мэламэд.

Вільня 20. XI, 1921.

ЗЬМЕНА ФРОНТУ.

„Przegląd Wileński“ (№ 7—8 за 23.XI) гэтак характарызуе сучасную працу тых мясцовых палітыкаў, якія дасюль вядомы былі пад імем фэдэралістаў:

„Нашыя фэдэралісты прыз тое, што надходзяць выбары да віленскага сойму, паспешна пачынаюць вылятаць з сваіх фэдэрацыйных акапаў і пераходзіць да лагэру „wcieloniowego“. „Gazeta Krajowa“ ужо даўно трубіць аб адступленьні, а ў апошні час адзін з выдатных ідэолягаў фэдэрацыйнага кірунку п. Мар'ян Сьвеховскі пачаў выдаваць „Gazetki Wyborczej ludu

wileńskiego“, дзе бяз ніякіх заслонаў і перасцярогаў прапагуе інкорпарацыйную праграму і заклікае да бязумоўнага выказаньня за Польшчаю. Іншы выдатны дэмакрат—фэдэралісты п. Браніслаў Крыжановскі, як даведваемся з тае самае „Gazetki“, ўвайшоў да Управы P. S. L. Z. W. г. зн. „Polskiego Stronictwa Ludowego Ziemi Wileńskiej“, або таксама парваў з дасюльшняю сваёю пазыцыяю. Відочна фэдэрацыйны карабель топіцца, калі пачуць з яго пачынаюць уцякаць. Паказвае гэта, ўрэшце, поўная бязуладнасьць дэмакратычнае партыі, якая нічым не выяўляе свайго існаваньня ў сучасным перадвыбарным пэрыядзе. Апрача адзінае худае і нявыразнае адозвы, не падае знаку жыцьця аб сабе, ня склікае сходаў і мітынгаў. Найвыразней адмовілася ад надзеі правядзеньня сваіх кандыдатаў. Гэта лёгка можна было прадбачыць з таго часу, калі фэдэралісты пачалі хіляцца па опортуністычнай лініі і прыстасоўваць сваю праграму да смакаў і спадабанняў збаламучанага крыклівага эндэцкага агітацыя віленскага натоўпу..“

Палітычная хроніка.

Пятніца, 23 сьнежня.

— Амэрыканскія грашавікі заключылі з бальшавіцкім урадам дагавор на 20 гадоў аб выкарыстаньні натуральных багацьцяў Расеі і дастаўцы харчоў у Совдэпію.

— Аг. Navas паведамляе, што некаторыя расейскія газэты ў Парыжы напісалі няпраўду, быццам Красіну ўдалося заключыць гандлёвы дагавор з Францыяй.

— Паводлуг савецка-ангорскага дагавору, Карскі і Ардаганскі вокругі адходзяць да Турцыі.

— У Португаліі ізноў рэвалюцыя. Рада міністраў уцякла. Парлямэнт распушчаны. Выбары адбудуцца 8 студня.

— У Коўне адбыўся сход віленскіх грамадзян, на якім гаварылася аб моральнай і матар'яльнай падмозе віленскім літоўцам.

— У вэнгерскім парлямэнце міністар фінансаў агаласіў бюджэт на 1921—1922 г. Прадбачыцца дэфіцыт у 6 мільярдаў 500 мільёнаў крон. Міністар падаў апрацованы плян фінансавай рэформы, якая магла-б вывесці дзяржаву з катастрофічнага палажэньня.

— Францускі пасол у Варшаве Панафье 20.XII меў нараду з міністрам заграічных справаў Скірмунтам.

— На пасяджэньні Літоўскага Сойму прадстаўнік ураду выступіў з протэстам проці выбараў у Віленшчыне.

— „Kur. P.“ паведамляе, што 21.XII выехалі ў Вільню з Варшавы дэлегаты Р. Р. С. паслы Зяменцкі й Недзялкоўскі, каб мець удзел ў выбарах да сойму.

— На нарадзе Лейд-Джорджа з Брыянам абгаваравалася справа скліканьня міжнароднай фінансавай канфэрэнцыі.

— Чычэрын ад імя Сав. Расеі выслаў новую ноту да фінляндскага ўраду, выказваючы пэўнасьць, што Фінляндыя выкажа нэўтралітэт да падзеяў у Карэліі, а таксама зазначыўшы, што Савінкоў прабуваў у Гэльсінгфорсе.

Субота, 24-га сьнежня.

— 22.XII прыбыў у Варшаву з Краснаярску чацьвёрты транспорт палонных палікоў з 5 сьбірскіх дывізіі.

— Быўшы старшыня Уральскае рады Белародаў, па загаду якога быў расстраляны Мікалай II, назначаны намеснікам народнага камісара ўнутраных справаў.

— Троцкі загадаў ужыць усе спосабы дзеля ўзмацненьня абароны Петраграду.

— Фінляндзкі парлямэнт ратыфікаваў жэнэўскую конвэнцыю аб нэўтралізацыі Аляндзкіх выспаў.

— Амэрыканскі сэнат асыгнаваў 21 мільён далараў на падмогу галодным у Расеі.

— Нямецкі прафэсыянальны саюз служачых пошты й тэлеграфу падаў да ўраду ультыматум, пагражаючы забастоўкаю.

— Паводлуг апошніх вестак, нямецкі капіталісты Штынэс зьбіраецца ехаць ня ў Лёндан, а ў Амэрыку, дзе як быццам мае таксама стаяць за свой проект міжнароднага трэсту дзеля эканамічнае адбудовы Расеі.

— Ангельскі апэляцыйны суд прысудзіў савецкага дэлегата Красіна на зварот стратаў тэкстыльнай фірме Бэнтлей. Дыпляматычная незачэпнасьць Красіна ў цывільных

Тамаш. Эх, твайму тату заўсёды нешта прысьніцца, калі Пранук улез між паноў, дык няхай сабе ён там і нюхаецца з імі, але ты, выхаваная на вёсцы пры рабоце, мусіш быць маеі.

Алеся. Ня надта так ужо пры рабоце, бо тата хоча, каб я не працавала і каб ня мама, дык заўсёды сядзела-б, злажыўшы рукі.

Тамаш. Заўсёды аднак ты—гаспадарская дачка, а не шляхцянка і чаго так лезьці, каб з нас сьмяяліся. У кожным выпадку трэба-ж мець амбіцыю. Ах, Алеся, ты ня дурная і сама гэта чуеш. Ці бачыла ты, напрыклад, каб калі-колі курцы мела дачныньне з гусаком або з індыком, заўсёды з павуном? Так сама і мы мусім шукаць свайго.

Алеся. Гэтак і мама кажа. То-ж колькі разоў да такое спрэчкі даходзіла, што аж няміла, бо з таткам цяжка што парадзіць, заўсёды што захоча, тое й зробіць.

Тамаш. А што дзядзька кажа?

Алеся. А што-ж? тое самае, што й мама, гневаюцца заўсёды, а Пранука зусім зрокся, дужа гневаўся на яго.

Тамаш. А за што?

Алеся. Бо бачыш, дзядзька паслаў свайго Стасюка ў Варшаву да Пранука, але той яго ня прыняў, нібы ня маючы часу. Вось, як вярнуўся Стасюк, дык гэтулькі нагаварыў, налгаў: што Пранук з ім кепска абышоўся, не пазнаў і ў гэтым сэнсе... А... татуля кажа, што няпраўда, што Пранук гэтак не зрабіў-бы.

Тамаш. Хоць ён твой і брат, але мне таксама не падабаецца. Ужо-ж дзядзька і Стасюк ня выдумалі-б гэтага, тут ёсьць доля праўды, а калі ён

пачынае радні, сваякоў выракацца, то, каб у кепскую гадзіну не сказаць, чаго добрага і бацькоў выракацца, бо ён цягаецца ў сурдуце і сядзіць на канале з панамі, а бацька ходзіць у зрэбнай бравэрцы і на цьвёрдым эдліку сядзець мусіць.

Алеся (заломліваючы рукі). Можна матачка Божая (глядзіць на абраз) не дапусьціць да гэтага. Інакш,—Бог яго за гэта цяжка пакараў-бы! А калі Пранук наш вучоны, дык аб гэтым-жа павінен ведаць.

Агата (будзіцца, пацягваецца, палыходзіць да Тамаша). Чаго так загугарыўся? Ня бачыш, што ідзём ужо дадому?

Тамаш. Іду зараз, іду. (Да Алеся). Бывай здарова, Алеся! Як буду мець час—прыду да цябе. (Выходзіць).

Зьява II.

Алеся (адна) Матачка цудоўная, ці-ж бы гэта было праўда, што аб Прануку кажуць? Аж мяне страх бярэ. А татка нагвалт хоча ехаць у Варшаву, каб яго пабачыць, бо ён ня мае часу да нас прыехаць. Ужо чатыры гады, як у нас ня быў. Татка мяне хоча ў яго пакінуць, але што я там буду рабіць? Яно хараша прыбрацца пекна, пагарадзкому, як нашыя паны дворныя, хоць ня прывыкшы паваліцца можна навет! Але што было-б з Тамашом? Ён такі хвацкі хлапец, калі пойдзе ў танец, калі закруціць, дык галава проста калаўротам робіцца. А ў рабоце, заўсёды першы, за тое і пан наш, яго вельмі любіць. (Уваходзіць Янка). Ого, татка вяртаецца чагось вельмі загневаўшыся.

Зьява III.

Алеся—Янка.

Янка (загневаўшыся). Заўсёды ён будзе мяне навучаць, абрыдла мне гэта, і калі мне яшчэ што скажа,—дык ня ведаю, што яму зраблю (ходзячы па сцэне, да Алеся). Аднак, слухай, рыхтуйся, бо хутка паедзем у Варшаву.

Алеся. У Варшаву ехаць і Пранука пабачыць дык я рада, але я не хачу, каб вы мяне, татка, там пакінулі.

Янка. А гэта дзеля чаго?

Алеся. Бо, бачыць, што я там буду рабіць?

Янка. Будзеш тое рабіць, што і ўсе робяць.

Алеся. А ні я гэтак спрытна гаварыць не патраплю, а ні гэтак апануцца, заўсёды стыдалася-б, або не паказавалася-б людзём у вочы.

Янка. Ужо ты аб гэтым ня турбуйся. Пранук возьме к табе якую мармузэлю і тая цябе на ўсе штукі вымуштуе. А, ўрэшце, ці-ж гэта такая вялікая рэч далікатна гутарыць? Дый Пранук ня ўмеў, а ўсе-ж навучыўся. (Сам да сябе). Пайсьці трэба ў камору прырыхтаваць трохі грошай на дарогу, грошы ў дарозе рэч патрэбная. (Выходзіць).

Зьява IV.

Алеся (адна). Дапраўды ня ведаю, ці скакаць, ці маркоціцца, пабачыць вялікі горад я й рада, але-ж і страшна, як падумаю, што я там буду рабіць? А як гэта я там пакажуся ў гэтай зрэбніне? Сапраўды Пранук мяне будзе стыдацца. А ў яго пэўна, такія пекныя лакоі, як у нашым дварэ; па-

Грамадзянства на ідзе на выбары ў Віленскі Сойм!

справах, паднятых проці яго ў судзе, ня прызнаецца за ім.

Нядзеля, 25 сьнежня.

— На пасяджэньні польскае рады міністраў 23. XII у Бэльведэры пад старшынствам Начальніка Дзяржавы абгаворана была справа выбараў у Віленшчыне.

— З 17 сьнежня ў Харкаве вяліцца перагаворы з прадстаўніком Літвы аб дадатковым украінска-літвінскім дагаворы.

— У Фінляндыю выехала дэлегацыя Літоўскага Сойму дзеля навіязаньня зносін з парлямэнцкімі фінскімі сферамі.

— 10 студня ў Жэнэве адбудзецца 16 сясія Рады Лігі Народаў, дзе будзе разгледжаны протэст Літвы проці віленскіх выбараў.

— На нарадзе Лейд-Джорджа з Брыянам пастаноўлена склікаць вярхоўную раду ў самым пачатку студня 1922 году.

— У бліжэйшым часе адбудзецца ў Парыжы нарада міністраў заграічных справаў Францыі, Англіі й Італіі па пытаньню аб скліканьні міжнароднай эканамічнай канфэрэнцыі дзеля гаспадарчага адраджэньня Сярэдняй Эўропы з удзелам Расеі.

— У Парыж вярнулася 21. XII з вашынгтонскай канфэрэнцыі Вівіані і маршал Фош.

— Францыя дала згоду зьменшыць свае трэбаваньні аб прапорцыянальнасьці марскіх сілаў на 75%.

— Гудрыч—сябар місіі Гувэра, будучы першым дэлегаваным ў Расею, вярнуўся ў Вашынгтон і зрабіў даклад аб тым, што Расея моцна падходзіць ізноў да капіталістычнага ладу.

— Папа назначыў пэўную суму грошай дзеля падмогі расейскім уцекачам у Канстантынопалі і Польшчы.

— Глівіцкі вокруг Верхн. Сьлезіі ахапіла забастоўка. Ідуць перагаворы.

Панядзелак, 26 сьнежня.

— Як паведамляе „Echo de Paris“ агульна-эўропэйская эканамічная канфэрэнцыя адбудзецца ў Злучаных Штатах аб ходзе канфэрэнцыі.

— Карахан і Шумскі — прадстаўнікі Савецкай Расеі і Украіны ў Польшчы выехалі з Варшавы; першы ў Маскву, а другі ў Харкаў. Выезд гэты зьвязаны з будучымі эканамічнымі перагаворамі Польшчы з Сав. Расеяй і Украінай.

— З пэўных крыніцаў паведамляюць, што Брыян меў гутарку ў Лёндане з Красіным, які запэўніў, што сав. ўрад гатоў даць гарантыі па пытаньню аб прызнаньні расейскіх заграічных даўгоў.

— Ангорскі дэлегат у Парыжы Фэрыя-бэй зрабіў візыт польскаму паслу Замойскаму й павіншаваў яго з адтрыманьнем Польшчаю незалежнасьці. Замойскі зрабіў таксама візыт ангорскаму дэлегату.

— Эстонскі парлямэнт паставіў скараціць срок ваеннай службы з 24 на 18 месяцаў.

— Газэты паведамляюць, што балтыцкая канфэрэнцыя занялася пытаньнем аб будучых гандлёвых зносінах з Расеяй. Палітычныя пытаньні адкладзены.

— Коаліцыйная камісія скончыла падлічаваньне галасы, паданыя пры плебісцыце ў Шопроні. За Вэнгрыю падана 15.343 галасы, а за Аўстрыю 6.227.

— У Гаагу выехаў Ян Лукштуоліс прадстаўнік Літвы ў Голандыі.

— Гэн. Дюпон офіцыяльна назначаны начальнікам французскай вайскавай місіі ў Польшчы.

— 6. I. 1922 г. пачнуцца гандлёвыя перагаворы паміж Нямеччынай і Лацьвіяй.

— На Лёнданскай канфэрэнцыі Брыяна з Лейд-Джорджам прызнана патрэбным адтрымаць ад бальшавікоў гарантыю спаўненьня іх абяцаньняў і ў першую чаргу прызнаньня заграічных даўгоў.

— На Лёнданскай канфэрэнцыі Брыяна з Лейд-Джорджам прызнана патрэбным адтрымаць ад бальшавікоў гарантыю спаўненьня іх абяцаньняў і ў першую чаргу прызнаньня заграічных даўгоў.

— „Temps“ паведамляе, што амэрыканскі пасол у Лёндане Гардынг едзе на канфэрэнцыю Вярхоўнае Рады ў Кан, каб інфармаваць

Аўторак, 27 сьнежня.

— „Temps“ паведамляе, што амэрыканскі пасол у Лёндане Гардынг едзе на канфэрэнцыю Вярхоўнае Рады ў Кан, каб інфармаваць

Злучаных Штатах аб ходзе канфэрэнцыі.

— Амэрыканскі сэнатар Франс запрапаінаваў склікаць у сакавіку новага году яшчэ адну канфэрэнцыю ў Вашынгтоне, на якую трэба заклікаць ранейшых ворагаў Амэрыкі, а таксама й Расею.

— Газэты паведамляюць, што сярод вэнгерскіх камуністых-эмігрантаў адбыўся раскол.

— Вэнгерскі офіцыёз „Monitor“ зьмясьціў уласнаручнае пісьмо начальніка дзяржавы Хорты аб амністыі за палітычныя праступленьні, якія былі зроблены без карыснай мэты.

— Да Карэльскага паўстанья далучыліся новыя воласьці.

— Фінляндзікім урадам закрыта граніца з Расеяй, дзеля таго, што шмат фінаў пераходзілі граніцу, сьпяшаючыся на падмогу Карэльскім паўстанцам.

— Лёрд Лі на вашынгтонскай канфэрэнцыі запрапаінаваў знішчыць падводныя чайкі.

Серада, 28 сьнежня.

— На балтыцкай канфэрэнцыі пастаноўлена склікаць у лютым новы зьезд з удзелам Польшчы. Зьезд адбудзецца ў Гэльсінгфорсе і займецца пераважна заключэньнем гандлёвага дагавору з Расеяй.

— Чычэрын паслаў Фінляндыі новую ноту, пералічаючы на імя фінскіх грамадзян, што памагаюць, карэльскім паўстанцам.

— Лінг-Шын назначаны старшынёю кітайскіх міністраў.

— Чэхаславакія паведаміла Лігу Народаў аб заключэньні палітычнага дагавору паміж Чэхіяй і Аўстрыяй.

— Пашыч стварыў новы сэрбскі кабінэт.

— Пасяджэньне Дайль-Эйрэану (ірляндзкага парлямэнту) адбудзецца 3 студня.

— Савецкі прадстаўнік у Бэрліне заявіў журналістам, што весткі аб скліканьні Устаноўчага Сойму ў Расеі ня маюць ніякага грунту.

— У Львове быў скліканы на Коляды украінскі жаночкі зьезд. Па адчыненьні зьезду і выбарах прэзыдыуму паліцыя зьезд закрыла.

Жыцьцё провінцыі.

Ну і культуртрэгеры!

Сяло ДАЎБЕНІ, Валожынскага павету.

Валожынскі школьны інспэктар распарадзіўся спыніць заняткі ўва ўсіх беларускіх пачатковых школах зараз, не чакаючы наступленьня калядных канікулаў. Вучнямі беларускіх школ зьяўляюцца выключна праваслаўныя дзеці. Прычынай спынення заняткаў у школах зьяўляецца ня тое, што ў польскіх школах: дзеці распушчаны на каталіцкія Коляды, а нешта іншае; мусіць,— жаданьне зачыніць беларускія школы зусім.

Усіх беларускіх школ у Даўбенскім прыходзе зачынена шэсьць: у сяле Даўбені, вёсках: Бабровічы, Яцкава, Солана, Банькава і Мінці.

Цікава адзначыць тут, што ў сяле Бабровічы прыехаў быў польскі вучыцель і хацеў адчыніць польскую школу, дзе няма ніводнага каталіка, тым балей паляка, але яго адтуль прагналі. Тады празь месяц два прыехаў у Даўбені і тут, падпаіўшы некаторых сялян, абяцаў ім адчыніць беларускую школу з выкладаньнем разы два ў нядзелю польскай мовы. Але, як потым аказалася, ўсе навукі ён стаў выкладаць папольску, не пакараўшы нават ніводнай беларускай кніжкі. А што яшчэ гарэй, ён стаў вучыць праваслаўных дзяцей каталіцкія малітвы на польскай мове. Дзеці, якія спачатку пайшлі ў гэную польскую школу, патроху, яе пакідаюць. Не гавораць аб тым, што польская школа ў с. Даўбені накінута спосабам, дастойным якога-небудзь бадзякі, трэба яшчэ адзначыць, што пан польскі вучыцель трымае сябе, як звычайны вясковы хлапец, ходзячы на ігрышча, якія адбываюцца ў хаце Якічыка, і там разам з сімі п'янствуе, скача, грае ў жмуркі, вымазвае і сабе і дзяўчатам сажая твар, залазіць з імі пад ложку і г. д. Тут-жа бываюць прысутнымі і яго вучні.

А. Б.

Вёска ЯЦКАВА.

Ёсьць тут у нас польская так званая „І-ая Яцкаўская школа“, ў якой працуе, як польскі вучыцель, беларус той-жа вескі, праваслаўны Уладымер Юда-Юдыцкі здрадзіўшы роднай справе. Ён падпісаўся ехаць на польскія кракаўскія курсы, за што дастаў пэнсію за ўсё лета і цяпер адчыніў польскую школу, за што карыстаецца пайком: 20 ф. цукру, фун. 10 рыжу ў месяц і 18 тысяч марак. У Яцкаве ў прошлым годзе была

мятаю адзін раз увайшла я туды, ды амаль ня грывнула аб падлогу (уваходзяць Мацей і Магда).

Зьява V.

Алеся—Магда—Мацей.

Магда. Ужо я вас прашу, зрабеце, што можаце, бо майму старому даўно ў галаве перакруцілася.

Мацей. Мая братавая! І што паможа мая гутарка? Упартаму, як кажуць, што ні гавары, дык усё адно, што гарох да сьцяны. З ім і сьвяты нічога не парадзіў-бы!

Магда. Ужо-ж нешта парадзіце, а рэшту Бог зробіць. (Да Алеся). А гдзе-ж бацька?

Алеся. Татка запэрся ў каморы, толькі загадаў каб я сказала маме, каб рыхтаваліся ў дарогу, бо гэтымі днямі паедзем у Варшаву.

Магда. Ці чуеш, Мацей? І пэўна хоча туды ехаць, каб цябе пакінуць у Пранука?

Алеся. А ужо-ж!

Магда. Кара Божая! І скажэце самі, што яна тамака будзе рабіць? А ні так гутарыць, а ні хадзіць гэнак не патрапіць.

Алеся. Вось гэта самае я татку казалася, а ён на гэта адказаў, што Пранук возьме мармузэлю, дык яна навучыць.

Магда (загневаўшыся). Навучыць, навучыць, цікава чаго! Каб розуму яго навучыла, то было-б лепей, бо бракуе яму клепкі.

Мацей. Дык вось, братавая, не пазваляй пакінуць Алеся, бо такая яна твая дачка, як і Янкі.

Магда. Ось буду мець я з ім клопату.

Мац. Што-ж, Алеся? Хочаш астацца, ці вярнуцца?

Алеся. Чаго я буду хацець, калі мне дома лепш, тут я свая, а там што?

Мацей. А што Тамаш рабіў-бы? Бо, як я бачу, ты на яго крыва не спаглядаеш, праўда?

Алеся (спушчаючы вочы). Эгэ!..

Мацей. Ну, ну, ня стыдайся, ня стыдайся, табе ўжо пара аб гэтым падумаць. А Тамаш—нішто сабе хлапец.

Алеся. А ведама!

Магда. Я рада была-б, каб яна за Тамаша пайшла, але з маім старым будзе бяда.

Мацей. Верце ў Божую помач і ўсё будзе добра.

Алеся. А як татка мяне пакіне ў Варшаве?

Магда. А праўда.

Мацей. Ведаецца, што? я пайду да Рыгоравых, каб яны сюды каго ў сваты прыслалі, тагды ўжо будзем спакойны.

Магда. Дай Божа, але як з старым дайсьці да ладу.

Мацей. Усё-ж вам галавы за гэта ня зьніме. Ну, братавая, бывайце здаровы!

Алеся. Бог вам, дзядзька, за дабро заплаціць.

Зьява VI.

Магда — Алеся.

Магда. А, Божа, Божа! Чаго я дачакалася з маім старым. Захацелася яму ў Варшаву. Праўда й тое, што паедзем да нашага дзіцяці—але гэтак далёка. Гэта ня ў Вільню, што запрог каня дый паехаў; колькі дарога будзе каштаваць і Прануку нешта завезьці трэба, хаця-б кавалак сланіны.

Хочаш ехаць да Смаргоні,— Сядай бесклапотна, Сьцебані раз пугай коні, Пабягуць ахвотна!

Але ехаць да Варшавы Гэта ўжо навіны, Трэба ўзяці грошы, стравы, Прануку сланіны...

Да Варшавы тэй далёка, Дні са тры дарогі...

Не закрый увесь час вока, Клопаты й трывогі...

Алеся. Мая мамачка, я вас адно прашу, не пакідайце мяне там.

Магда. Ну, ну, ўжо калі Мацей у гэта ўмяшаўся, то пэўна, што не застанешся.

Алеся. Каб толькі ўдалося! Бо бачыце, мамачка, мне без Тамаша было-б страшэнна маркотна.

Магда. А... Бачыш яе! Цяпер загаварыла аб ім, а ўперад, ані пікнула.

Алеся. Калі я стыдалася.

Магда. Бачыш, якая разумная! Калі кепска, дык пакорная. Ну, ну, Бог дасць, што ўсё будзе добра. Адно з гэтым старым! Але няхай будзе воля Божая, аднак не аддам на зьдзек дзяўчыну; будзе злаваць—я гэта чую—але я сваё зраблю. (Б'е кулаком аб кулак). Зраблю, каб ня ведаю да чаго дайшло (ўваходзіць Янка).

Пэраляжыў А. Абрамовіч.

(Працяг будзе).

Грамадзяне! Спаўняйце сваю павіннасць, запісвайцеся ў „Т-ва Беларускае Школы!“

Запісь прыймаецца ў „Беларускай Кнігарні“ (Завальная вул., № 7).

беларуская школа, у якой п. Юда быў беларускім вучыцелем. Адной школы на Яцкава мала. Там трэба чатыры, або і 5 школ, разумеецца, беларускіх, бо няма ніводнага каталіка-паляка. Аднак, п. Валожынскі школьны інспектар зьвярнуўся нядаўна да п. Юды з прапозыцыяй адчыніць яшчэ адну польскую школу ў Яцкаве, але гэта п. Юдзе не ўдалося, бо сяляне ня пусьцілі ў школу сваіх дзяцей.

Дай Божа, каб у нас было больш такіх сялян — верных сыноў сваёй бацькаўшчыны — і каб зусім ня было здраднікаў Юдаў.

Апрача яцкаўскага Юды ёсьць яшчэ другі Юда ў в. Белакорцы Валожынскай, які таксама стаў польскім вучыцелем за тую самую „сачавічную“ пахлёбку.

Сяляне! Сьцеражэцеся такіх Юдаў-прадаўцаў.
С. Р.

пабудуйся! Навет гальлё на апал — і тое прадаецца па трыста марак за воз. Мясцовае насыленьне, якое не выяжджала, і тыя, хто ўжо ўперад вярнуўся з Расеі, мала могуць памагчы. Прычынаю гэтаму ёсьць прошларочныя польска-бальшавіцкая вайна, якая знішчыла нашых людцоў, а найбольш — гэта панскія парадкі.

А польская ўлада глядзіць на гэта, ніякай помачы не дае і ждзэ, калі гэта вымруць так нямілыя польскім паном беларусы, калі на іх зямлі можна будзе свабодна, бяз ніякіх перашкод, расьсяліць польскіх колёністых і ўрэшце абярнуць Беларускую зямлю ў Польшчу!

(Адиаднёўка «Голас Праўды»).

Беларуская хроніка.

У Беларускім Нацыянальным Камітэце.

У пачатку гэтага месяца ў Беларускім Нацыянальным Камітэце адбылося штогоднае абнаўленьне мандатаў сяброў Камітэту прадстаўнікоў ад усіх беларускіх таварыстваў і устаноў, арганізацыі ксяндзоў-беларусаў, праваслаўнага духавенства і галоўных палітычных партыяў (соцыяль-дэмакратыі, соцыялістыч-рэвалюцыянараў і хрысьціянскай дэмакратыі).

У склад Камітэту цяпер уваходзіць каля 40 асоб — пераважна усё вядомыя беларускія дзеячы ў розных галінах нацыянальнае працы. Гэтак Беларускі Нацыянальны Камітэт становіць запраўднае і поўнае прадстаўніцтва ўсяго арганізаванага беларускага грамадзянства, што мае асабліваю вагу ў гэтыя важныя палітычныя момэнт. За межамі Камітэту апынуўся толькі Аляксук з сваёй праданнай хэўрай, бо ад яго арганізаванае беларускае грамадзянства адварнулася ўжо даўно і выключыла з свае сям'і.

У зьвязку з абнаўленьнем складу Камітэту адбыліся такжа перавыбары прэзыдыму Камітэту, да якога ўвайшлі: І. Краскоўскі (старшыня), А. Луцкевіч (віцэ-старшыня), Ксэндз А. Станкевіч (віцэ-старшыня), Пракулевіч (скарбнік) і А. Якубецкі (сэкрэтэр). Паводле партыйнае прыналежнасьці — два беспартыйныя, 1 соц.-дэм., 1 соц.-рэв., 1 хрысьц.-дэм.

Кандыдатура кс. Пятроўскага.

Польская народніцкая арганізацыя „Одродзэне“ зьвярнулася да вядомага беларускага дзеяча, кс. Пятроўскага, з прапозыцыяй даць пазваленьне паставіць яго імя на першым месцы ў выбарным сьпіску „Одродзэня“. Кс. Пятроўскі ня даў на гэта згоды.

У Музыкальна-Драматычным Гуртку.

З прычыны зьезду прадстаўнікоў коопэратываў у памяшканьні Бел. Муз.-Драматы. Гуртка (Біскупская, 12) сягоньня (29. XII) адбудзецца спэтакль-вечар, пастаўлены вучнямі 1-й Віл. Бел. Гімназіі. На сцэне будзе прадстаўлена: 1) „У зімовы вечар“ па апавяданьню Э. Ожэшко (пераклад з польскага — Влоста) і 2) „Галодны Дон-Жуан“ — жарт у 1 акце.

Пасьля спэтаклю танцы да 4 гадзіны раніцы. Пачатак вечару роўна а 7½ г. Увесь збор паступае на Бібліятэку Гімназіі.

Уваход на вечар па рэкамандацыі сяброў: Пэдагогічнай Рады, Гуртка і Саюзу Коопэратываў.

ТУТЭЙШАЕ ЖЫЦЦЁ.

Падгалоскі аляксюкоўскага зьезду.

Выявілася, што залю Польскага Работніцкага Дому даў Аляксюку пад зьезд асабіста пан А. Заштаўт — бяз ведама і бяз згоды работніцкіх арганізацыяў. З гэтае прычыны на засяданьні Цэнтральнага Бюро Работніцкіх Профэсыянальных Саюзаў (клясовых) падняліся вострыя прэтэсты проці дапушчэньня аляксюкоўцаў у Работніцкі Дом. Тое-ж было і на партыйным сходзе П. П. С. Л. і Б.

Пан Заштаўт тлумачыўся, што ён даў залю Аляксюку толькі праз непаразуменьне, адтрымаўшы праз тэлефон паведамленьне аб беларускім зьездзе, ды ня ведаючы, што зьезд зьбірае Аляксук.

Новая польская газета пабеларуску.

22 сьнежня пачала выходзіць у Вільні новая газета пабеларуску пад назовам „Раніца“. За рэдактара падпісаны нейкі пан Вацлаў Адамовіч. Газэта прызвае народ да учасьця ў выбарах у польскі сойм у Вільні.

Коопэрацыйны зьезд.

Учора, 28. XII ў залі Рабочага Дому (вул. Жэлігоўскага, 4) адчыніўся надзвычайны агульны зьезд поўнамацікаў Віленскага Саюзу Коопэратываў.

Сялянскі Зьезд.

26 і 27. XII адбыўся зьезд Профэсыянальнага Саюзу беззьямельных і малазьямельных сельска-гаспадарчых работнікаў Сярэдняе Літвы.

Сьпіскі віленскіх кандыдатаў у Сойм выстаўлены толькі палякамі.

„Gazeta Krajowa“ (№ 291 за 28. XII) надрукавала гэтыя шэсьць сьпіскаў кандыдатаў у паслы да Союму па Віленскім вобласці:

№ 1. Сьпісак Саюзу прыгарадных уласнікаў і арэндатараў (на першым месцы п. Пятрусэвіч).

№ 2. Нацыянальнага беспартыйнага выбарнага камітэту (на першым месцы проф. Віленскага Унівэрсытэту Альфонс Парчэўскі, быўшы сябар Гасуд-Думы, далей п. п. Янікоўскі, Гэрмановіч, Студніцкі).

№ 3. Польскага цэнтральнага камітэту (на першым месцы арцыбіскуп Грыневецкі, далей п. п. Энгель, Зьвяржынскі, Банькоўскі, кс. Альшанскі, Бржостоўскі).

№ 4. Польскага дэмакратычнага выбарнага камітэту (Ян Пілсудскі, Вітольд Абрамовіч).

№ 5. Польскага народнага саюзу „Odrodzenie“ (Людзьвік Хомінскі, Сьцяпан Міцкевіч, Карніцкая).

№ 6. Р. П. С. Літвы і Беларусі (Заштаўт, Багінскі).

Віленская біржа.

Офіцыяльна.

За 27 сьнежня 1921 г.

	Куплена.	Прадана.
Даляры	2950	2725 п. м.
Нямецк. маркі	17,00	16,50 „
Ост.-маркі	16,90	16,50 „
10 руб. золатам	14875	14700 „
Царскія 500	1245	1150 „
1 руб. серабром	750	710 „

Новыя кнігі.

М. Гарэцкі. — „Гісторыя беларускае літэратуры“ (старадаўнае, новае і сучаснае). 208 стр., 33 рысункі, альбомная папера, цвёрдая акладка. Цана 150 польскіх мар.

Браты М. і Г. Гарэцкія — „Маскоўска-беларускі слоўнік“, выданьне II, з папраўкамі і вялікімі дадаткамі, 144 стр., цана 75 польскіх марак.

Антон Навіна — „Пуцыводныя ідэі беларускае літэратуры“, адбітка з „Нашае Думкі“, цана 20 польскіх марак.

А. Канчар — „Клясавае, нацыянальнае і рэлігійнае змаганьне на Беларусі“, адбітка з „Нашае Думкі“, цана 20 польскіх марак.

Я. Лёсік — „Наша крыніца“, трэцяе чытаньне для беларускіх пачаткавых школ. 107 стр., цана 50 польскіх марак.

Тэрміналёгія арытмэтыкі, укладзеная Камісіяй Менскага Беларускага Пэдагогічнага Інстытуту. Цана 10 польскіх марак.

Л. Гарэцкая. — „Родны Край“ — трэцяя і чацьвёртая пасьля лемантара кніжка да чытаньня. Цана 150 мар.

Францішак Аляхновіч. — Заручыны Паўлінкі пьеса ў 1 акце з песьнямі і скокамі. Цана 50 мар. п.

Апрача таго, перадрукаваны:

1. Лемантар „Зорка“ ч. I А. Смоліч, цана 20 м.

2. Беларуская Граматыка Тарашкевіча, цана 22 м.

3. Задачнік Юрэвіча год I. Прадаюцца ў „Беларускай Кнігарні“, Вільня, Завальная 7.

„БЕЛАРУСКІЯ ВЕДАМАСЬЦІ“

тыднёвая беларуская газета. Адрэс Рэдакцыі й Канторы: Вільня, Воствабрамская, 9.

ГРОШЫ І ПАШТОВЫЯ МАРКІ

для колекцыяў куплю і мяняю. Estonija, Reval. Post kast 135, N. Tschervjakoff.

БЕЛАРУСКІ ЖУРНАЛІСТЫ

жадае перапісвацца з беларусамі і беларускамі. Estonija, Reval. Post kast 153, N. Tschervjakoff.

БЕЛАРУСКАЕ ПРЭС-БЮРО

ў Рэвалі можа памагчы знайсці сваю і знаёмых ува ўсіх краях. Estonija, Reval. Post kast 135. Bielaruskaj pres-biuro.

Вучыцалі й вучыцелькі!

Працуючы ў вёсцы, Вы лёгка можаце сабраць ваколільныя беларускія народныя песьні і гэтым укладзеце новы скарб у наш друк, прыслаўшы сабранае ў „БЕЛАРУСКІ ЗВОН“.